

köpkraften

Allt tyder på att det här decenniet blir ekonomiskt besvärligt. Näringslivets kostnads-läge, utlandsskulderna och den negativa bytesbalansen kräver sin tribut. Det kommer inte att finnas mycket reellt att förhandla om för de fackliga organisationerna. National-ekonomen, professor Erik Dahmén, vill to m inställa 1980 års avtalsrörelse, eftersom den ändå inte kan ge löntagarna någon köpkraftsökning.

Hans förslag kan tolkas som en utmaning. Inte mot de stora löntagargrupperna. De klarar sig nog. Enligt Världsbanken ligger Sverige på femte plats i välståndstabellen efter Schweiz och några nyrika oljeshejkstater, mätt i inkomst per invånare. Inkomstnive- leringen i vårt land har dessutom drivits så långt att de flesta numera i stort sett har det lika bra.

Nej, Erik Dahmén's utmaning är nog snarare riktad mot de allt mera mastodontar- tade fackliga organisationerna. Deras hu- vuduppgift är att förhandla fram standardstegringar för sina anslutna, helst så stora att den svällande medlemsavgiften framstår som en förnuftig penningplace- ring. En amerikansk fackföreningsman har en gång sagt att en facklig organisation har tre mål: more, more and more. Men om detta inte går att uppnå därför att det helt enkelt inte finns något "more" att fördela? Om köpkraften, trots förhandlarnas ryn- kade pannor, nattsudd i tobaksosande lo- kaler och allsköns vapenskrammel till upp- byggelse för galleriet, förblir status quo eller rent av reducerad? Vad återstår då för fac- ket utöver den föga inspirerande uppgiften att få till stånd en hedersam reträtt med små

förluster under tätast möjliga dimridåer?

Förvisso en hel del! De fackliga organisationerna sitter ändå inte i sjön. De har sedan länge successivt vidgat sin ambitionsnivå. Innet samhälleligt är dem längre främmande. Politikerna har fått maka åt sig ordentligt. Det är knappast någon tillfällighet att LO tänker satsa hårt på att bevaka sina medlemmars fritidsintressen. Det är heller ingen slump att några av löntagarorganisationernas ledare är vissa politiska makthavares grå – eller rättare sagt röda – eminenser. Kalla det gärna korporativism, den som vill.

Gränserna mellan fackligt och politiskt är mera flytande än någonsin. När SACO på 1960-talet även tog hänsyn till skatteutvecklingen, då man bedömde akademikernas köpkraftsförändringar, blev det ett herrans liv. Det var ingen ände på indignationskonserter. I dag har det som då var en hädelse blivit fackligt allmångods. Organisationerna fastställer inte längre sina lönekrav förrän de vet hur det blir med skatten.

Så de fackliga organisationerna överlever säkert med övervikten i behåll, även om konjunkturen blir dåliga. Det gör även – för att återvända till köpkraften – den allt mera socialiserade hasardbranschen. Speldjävulen

har numera julafton varje dag. Trots hycklade bekymmer för den enskildes moral och privatekonomi, gör staten i eget intresse vad den kan för att höja intresset. Skatten på spel- och lotterivinster är fortfarande bara en bråkdel av den som utgår på hårt och hederligt arbete. Satsa på lyckohjulet, det får aldrig punktering!

Ändå ligger regeringens stora chans att stämma hopplösheten i bäcken i stället för i ån just i skattepolitiska åtgärder. När den allmänna standardstegringen uteblir är det om möjligt ännu viktigare att den enskilde inkomsttagaren själv tillåts påverka sin ekonomiska situation. Det kan han inte i dag, eftersom skattesystemet effektivt hindrar varje försök att höja köpkraften.

Sänkes marginalskatterna radikalt kan han däremot genom extraknäck, vidareutbildning eller startande av eget företag skapa sig en bättre ekonomisk tillvaro. Då förebyggs den känsla av resignation som bäddar för tillbakagång, och som på sikt är en fara även för samhällsutvecklingen i stort.

Då ökar dessutom respekten för skattelagstiftningen. Det är nog inte alldeles obehövt.

Matti Häggström